

Над актуальними завданнями на ділянці культури 31 Фестиваль духовної пісні в Снині відбудеться 7 – 8 жовтня 2023 року

6 вересня 2023 року в Пряшеві відбулось чергове засідання Президії Центральної ради СРУСР. На програмі засідання були контроль виконання постанов, інформація про діяльність керівництва ЦР СРУСР, програмно-організаційне забезпечення 31 Фестивалю духовної пісні в Снині, інформація про фінансово-економічне забезпечення діяльності СРУСР та стан матеріальної бази СРУСР, пропозиція Програмної ради ЦР СРУСР на календар центральних

акцій СРУСР у 2024 році. Президія взяла до відома окремі пункти програми. Разом з тим, постановила організувати 31 Фестиваль духовної пісні в Снині 7 – 8 жовтня 2023 року.

У зв'язку з організаціями в наступному році ювілейного 70-го Свята русинсько-української культури Президія прийняла рішення провести електронне голосування членів Президії до 15 вересня 2023 року з двома альтернативами: 1) організувати Свято лише у Свиднику, 2) організувати

Свято паралельно у Свиднику і Пряшеві. Результати голосування стануть основою для схвалення Центральною радою СРУСР терміну і місця проведення Свята в 2024 році.

Президія позитивно оцінила працю заступника голови ЦР СРУСР Віктора Бандурчина в Європейському Конгресі Українців (ЄКУ). Заслугою В. Бандурчина були покриті фінансові зобов'язання СРУСР перед ЄКУ.

-мі-

Молодіжна організація «ПЛАСТ» закінчила літо табором «КАНАШ 2023» у Меджибрідді

Через двадцять років у Меджибрідді у Старолубовнянському окрузі знову замайорили таборі прапори Союзу скаутів «ПЛАСТ» українсько-русинської національності в Словаччині. 3 суботи, 26 серпня, по вівторок, 29 серпня, після дворічної перерви на базі для старшого юнацтва відомої школи у природі здійснився шостий за чергою табір у на-

метах «КАНАШ 2023». Шістнадцять пластуників, 9 юнаків і 7 новаків провело чотири дні в чудовому середовищі, протягом яких не бракувало популярних теренових ігор, співу, а також гутірок про історію і життя в «ПЛАСТі» та практичного пластування.

Учасники табору здійснили також похід на вершину гори Високий Ґрунь і юнацтво знов випробувало підготовку

смачних вареників. Чотири дні завершилися традиційним врученням нагород та таборових футболок.

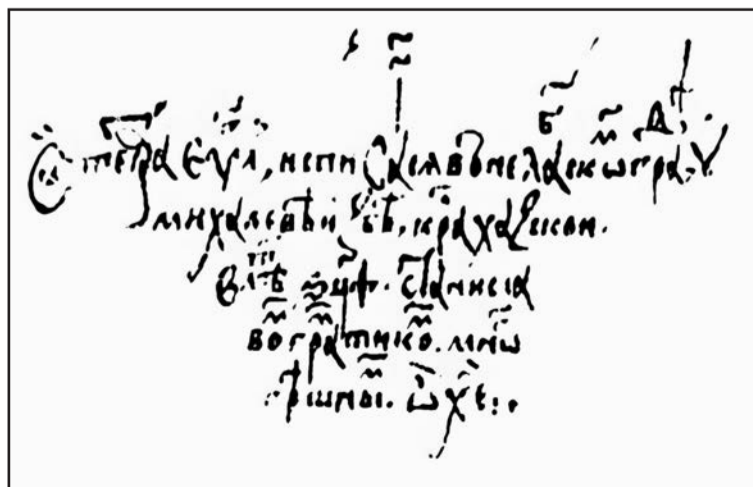
Про учасників табору опікувалася булава під керівництвом коменданта Петра Олексія Беґені та його заступниці, бунчужної Лівії Урам Грицько. До її складу входили писар Олексія Пітер Бучко, інтендант Маріяна Кравець та члени Володимир Кравець, Ігор Гулей, Олівер Леферович, Самуел Войчик, Даніела Кецєрова та Терезія Машларова, яким слід подякувати за організацію табору та за чудову і незабутню програму.

Знову після завершення табору, зібравши намети та прибравши турбазу, нікому не хотілось прощатися. Повні нових вражень, розійшлися по домівках і вже з нетерпінням чекають на кінець майбутнього літа та табір «КАНАШ 2024».

Святослав ДОВГОВИЧ.

Показали оригінал Королівського Євангелія

▲ Фрагмент Королівського Євангелія, де вказано місце і час створення пам'ятки, а також ім'я переписувача – Станіслава Граматика. Копія зі статті В. Микитася і П. Чучки.

3 нагоди Дня незалежності України в Ужгородському замку розмістили тимчасову виставку «Книга вічна, Книга Божа, Книга небесна».

Королівське Євангеліє було створене на початку XV століття на Закарпатті, у Королеві на Виноградівщині. Переписувач рукописної пам'ятки – Станіслав Граматик. У кодексі вміщено Євангелія від Матвія, Марка, Луки, Іоанна, передмови, пости, проповіді, глави, післямова та дарча грамота. Королівське Євангеліє написане на 176 аркушах, прикрашене мініатюрами, заставками та ініціалами.

Закарпаття онлайн.

Залучення дітей з України до навчання

4 вересня 2023 року розпочався новий навчальний рік у школах Словаччини, в тому числі в З'єднаній Основній школі і Гімназії ім. Т. Г. Шевченка з українською мовою навчання (директор інж. Ігор Андрейчак, МВА) та в Основній школі з вивченням української мови в Орябині Старолубовнянського округу (директорка д-р Жаннета Штефанік).

Українські діти вже четвертий рік поспіль стикаються з перерваним навчальним роком в Україні. Спочатку пандемія коронавірусу, а потім вторгнення російських військ в Україну перервали навчальний процес.

Багато дітей через воєнні події в Україні були змушені покинути рідну країну і декотрі з них опинились в Словаччині. Багато з них через різні причини, на жаль, не були залучені у навчальний процес.

У травні 2023 року у школах Словаччини було 10 400 дітей з України.

Багато українських дітей досі не навчаються у словацьких школах, і навіть Міністерство освіти не має точних даних про те, скільки таких дітей є і що з ними відбувається.

Діти зі статусом іноземця з тимчасовим притулком не під-

лягають обов'язковому відвідуванню школи в Словаччині. Міністерство планує ввести його через рік, не раніше вересня 2024 року.

Нещодавно Міністерство освіти, науки, досліджень і спорту Словацької Республіки підготувало вебінар у зв'язку з навчанням іноземців у 2023/2024 навчальному році, де представило План мір Міністерства освіти, науки, досліджень і спорту Словацької Республіки щодо включення дітей з України в освіту у 2023/2024 навчальному році.

Вебінар спеціально адресований директорам шкіл. В ньому висвітлюються ключові теми, включаючи інформацію про зобов'язання щодо відвідування школи та фінансування освіти. Особливий акцент було зроблено на захуванні дітей-іноземців, особливо тих, хто виїхав з України, до шкіл. Також специфікується інклюзія дітей з інвалідністю та роль регіональних координаторів Національного інституту освіти і молоді.

-мі-

Дж.: <https://nivam.sk/webinar-plan-aktivit-msvvas-sr-k-zaradovaniu-deti-z-ukrajiny-vo-vzdelavani-na-skolsky-rok-2023-2024/>

Ужгород відзначає 1130 років з дня свого заснування

На сторінці Туристичного бренду Закарпаття розповіли ТОП-5 найцікавіших фактів про найменший обласний центр України з тисячолітньою історією.

1. Ужгород, як і Рим, Стамбул, Прага та Барселона, був збудований на 7 пагорбах. Обласний центр Закарпаття входить до п'ятірки найдревніших міст України.
2. На гербі Ужгорода – виноград. Існує легенда про те, що якимось Зевс розсердився на бога вина і веселоців Діоніса і заслав його аж під Карпати. Той, відправляючись на заслання, прихопив з собою виноградну лозу, посадив її тут, навчив людей доглядати її і виробляти вино.
3. Колись весь центр Ужгорода був свого роду острівцем. А все тому, що притока Малий

Уж протікала в районі вулиць Фединця і Підградської, і впадала в Уж біля сучасної площі Малий Галагов. У 1936 році Малий Уж було засипано.

4. Унікальними пам'ятками архітектури Ужгорода є Горянська ротонда (XI ст). Ужгородський замок (XII ст), Хрестовоздвиженський собор (1644), оформлений у стилі пізнього бароко і Шелестівська церква Св. Михайла (побудована в 1777 р. без єдиного цвяха).
5. Одна з визначних пам'яток Ужгорода – липова алея, протяжністю 2,2 км – найдовша в Україні. Закладена на початку XX століття, кажуть, вона стала весільним подарунком, який подарував своїй обраниці Іштван Лаудон.

Закарпаття 24.

Після страшної пандемії коронавірусу життя знову починає пульсувати повними темпами. Ніби з новою силою повернулися на сонячну сцену цьогорічного літа і фестивалі різних жанрів – чи вже великомасштабні або й менші, регіонального чи локального характеру. І кожний з них чимось особливий, характерний. Правда, зустрічаємось і з низьким рівнем художнього смаку, з гонкою за фольк-заробітком, але майже на кожному з них трапляються й гарні, цікаві номери, які мають перспективу розвиватися.

В останні вихідні дні місяця серпня відбулися два такі цікаві фестивалі і проходили вони на двох протилежних місцях регіону, де проживають русини-українці – в суботу, 26 серпня, в західній частині регіону, в селі Орябина, а другий на сході, в селі Підгородь. Якщо перший з них належить до тих молодших, бо проходив його ще «лише» 18-ий річник, то той другий належить до найстарших – від його заснування минає 50 років.

Орябинське свято народних звичаїв села під назвою *Пізнавай і оберігай традиції своїх предків* є багато в чому оригінальне,

бо на ньому презентується не лише фольклор на сцені, а й страв, одягу, предметів побуту в минулому.

ре та народний розповідач Йожко Йожка.

Літо фестивалне

ні, але прямо в селі перед окремими хатами відвідувачі можуть ознайомитися із зразками народних ремесел,

Ще в п'ятницю, 25 серпня, в місцевому Будинку культури відбулася цікава культурна програма. В суботу,

* * *

Підгородське фольклорне свято збагатили своєю програмою *Михалівські гелігонкарі*, співацьке тріо *Зарічанка*, групи *Басавел*, *Колларовці* та два колективи з Ужгорода, які підготували і смачні вареники з чотирма різними начинками. Кошицький клуб кухарів та цукрарів підготував страви, характерні для Земплина, серед них і *підгородський гугель*. В гарно прибраному ареалі Будинку культури, де знаходиться і амфітеатр, мож-

на було оглянути і виставку картин регіональних художників Йосифа Дубнічки та Франтішка Каланина, а також академічного художника Юрая Ткачика із Собранець, який навчався у Львові і якого якраз в часі фестивалю було прийнято в Національну академію мистецтв України.

За словами старости села Підгородь Антона Грицька, традицію фольклорного свята тут планують зберегти і надалі.

Гостями обидвох акцій були й делегації Союзу русинів-українців СР на чолі з головою Центральної ради Павлом Богданом.

–пб–

Фото Ладислава Цупера та автора.

26 серпня, гостей фестивалю привітала на одному з дворів відома фольклористка і співачка Анна Дерев'яник та орябинські діти короткою програмою. Потім всі гості та виступаючі подалися селом, де А. Дерев'яник їх знайомила з окремими презентаціями. Орябинські жінки пропонували свої характерні народні страви, найчастіше пироги, Микола Дерев'яник показував спосіб та результати роботи дрітарів, якою характерні декотрі села біля Старої Любовні, Йосиф Лешига пригостив гостей продуктами свого бджолярства, чоловіки з Якуб'ян показували, як колись готувалися до косіння і як косили отаву, дівчата з Великого Линика, які є членками співацької групи *Вородай*, висвітлювали гостям, які лікувальні рослини збирають і для чого використовуються в народній медицині.

Сильний вітер та чорні хмари трохи налякали організаторів та учасників свята, але, на щастя, буря обійшла Орябину, планована програма на місцевому амфітеатрі могла відбутися і відкрив її староста Орябини Радован Беньо. Крім домашніх дитячих та колективів дорослих виступили фольклорні колективи *Шінява* із Снини, *Кечера* з Якуб'ян, *Вородай* з Великого Липника, дитячий фольклорний колектив з Великого Шариша-Канаша, співацьке тріо *Лабірські беля-*

▲ Юні танцюристи з Ужгорода затанцювали в Підгороді і славнозвісного гопака.

15 річниця свята священномученика Горлицького Максима Сандовича

В Іновці Собранецького округу 1 – 2 вересня 2023 р. відбулося свято в честь священномученика Горлицького Максима Сандовича, поєднане з культурною програмою.

1-ого вересня в православному храмі св. пророка Іллі та св. Максима Сандовича у вечірній час пройшли Акафіст до св. Максима Сандовича та Велика вечерня.

▲ Погляд на гостей.

2-ого вересня перед обідом відбулася свята архіерейська Літургія, в якій, крім о. Павла Новака, брали участь о. прот. Богуслав Сенич із Собранець, о. Іво Озиманич з Підгорода, о. Патрик Гриць з села Шамудівці, о. Віктор Чабиняк з Ублі, о. Марек Балог (військовий) та о. диякон Вільям Фенцик.

Після обіду жителів села біля Сільського уряду розвесли фольклорні групи: Інівське тріо, Коромлян-

ка з Коромлі, співацькі групи *Острошки* із Собранець, *Ублянка* з Ублі, сестри Углярові із Жаковець, Патрик Піра з Варихівців, Каміл Куртяк з Кристиною Кіцовой з Коноша, гості з України – групи *Ужаночка* і *Самоцвіт*.

Програму розпочали о. Павло Новак і староста села Ян Храпович привітанням присутніх гостей і глядачів та щирою подякою всім спонсорам. Серед гос-

▲ Виступає Інівське тріо.

тей була і депутатка європейського парламенту Катаріна Рот Неведялова, приматор м. Собранці Інж. Ян Склар, депутат НР СР Мґр Вільям Загорчак, голова Округової ради SMER – SD МБД-р Болеслав Лешо PhD, старости навколишніх сіл. Глядачі з села та околиці своїми оплесками віддячили всім групам і тішаються на свято у наступному році.

-МК-

▲ На сцені співацька група Ублянка з Ублі.

Поїздка до Національного парку Полонини

Кошиці, містечка і села Земплина та частину Шариша. Без питної води залишилися лише села за затопленим селом Старина та виселим селом Дара за гірським перевалом Карцаба. Про все це ми дізналися від експерта і з цікавих пояснень адміністратора. Разом з ним ми також спустилися в надра водосховища, побачили технічне оснащення і захопилися розумом будівельників цієї досконалої водогосподарської споруди. Після цього відбувся складний підйом на вершину греблі, важкувато було навіть для тих, хто в хорошій фізичній формі. Велика водойма, яка затопила село Старина, але також стала причиною виселення і дальших шести сіл – Звали, Руського, Великої Поляни, Остружниць, Смольника і Дари через найвищий ступінь захисту цього водного джерела. Це було нелегко для жителів. Важко було прощатися з рідною землею. Часто були змішані почуття і залишилися питання без відповідей. Спогадами про ці дні з нами поділилися наші члени, уродженці села Руське, подружжя Мартина та Мілан Кірняк. Про будівництво во-

досховища, знання геології споруди та принципи захисту міст і сіл, що знаходяться під ним, розповів також безпосередній учасник цієї роботи Мирослав Гриць, який після закінчення навчання в університеті розпочав тут свою трудову діяльність.

На зміну смутку і спогадам прийшов чудовий краєвид з вершини греблі над водозливною лійкою на навколишню місцевість, ліси, луки і височюча лісиста Газдорань, звідки на новій пішохідній стежці відкривається перед туристам і відвідувачами прекрасний вид на поверхню водосховища, ландшафт, багатий на флору і фауну, де пасуться величні зубри, олені, де спокійно виходять на полювання рисі, де можна зустріти і ведмедів. Тут, на лоні природи, сплять вічним сном солдати Першої світової війни, на відновлених меморіальних кладовищах і під стіною дамба можна зупинитися біля карпатського пантеону, на обелісках якого викарбувані імена видатних уродженців і особистостей, пов'язаних з цим краєм.

Другою зупинкою нашої подорожі стало село Тополя, рідне село будителя, поета і церковного діяча Олександра Духновича.

У церкві Святого Архистратига Михаїла ми прослухали супровідний аудіовізуальний запис, а потім цікавий коментар місцевого греко-католицького священника. Під час його розповіді ми захоплювалися майстерністю будівельників, композицією іконостасу, образами святих та іншими церковними реліквіями. Він згадав історію та сьогодення села, діяльність та спадщину Олександра Духновича та трагічну долю місцевої єврейської громади під час окупації гортистською Угорщиною.

Микола Гиряк

6 вересня 2023 року в Пряшеві помер журналіст, громадський діяч Микола Гиряк.

Микола Гиряк народився 17 серпня 1937 року в селі Пихні Снинського округу в родині малоземельних селян. Виростав у сім'ї, в якій було п'ятеро дітей.

Після закінчення у 1952 році гірничої педагогічної школи в Пряшеві, яку закінчив у 1956 році. Продовжив навчання на факультеті журналістики Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, захистивши на відмінно диплом і здобувши спеціальність журналіста. Згодом працював редактором у «Підвігорлатській газеті» в Гуменному. В 1962–1964 роках перебував на військовій службі.

Від 1964 до 1972 року працював в Українській студії Чехословацького радіо в Пряшеві. У 1968 році включився в підготовку радіопередач проти вступу військ Варшавського договору в Чехословаччину.

Від 1973 року працював в ЦК КСУТ у Пряшеві на посаді працівника організаційного відділу ЦК КСУТ, працівника ОК КСУТ у Бардіїві.

Після подій 1989 року Микола Гиряк активно включився в громадську роботу. 20 січня 1990 року його обрали головою Ради Союзу русинів-українців СР (1990 – 1992). Був депутатом словацького парламенту. Згодом повернувся на журналістську роботу. Коротко попрацювавши в редакції газети «Нове життя», повернувся на радіо. Передачі для закордонних слухачів Словацького радіо готував і після виходу на пенсію.

Микола Гиряк своєю активною працею журналіста і громадського діяча залишив глибокий слід в культурно-національному житті русинів-українців Словаччини.

Вічна йому пам'ять!

-мі-

Останнє прощання з покійним відбулось за православним обрядом в суботу, 9 вересня 2023 року, в Домі скорботи в Чабалівцях.

Виражаємо глибоке співчуття дружині покійного Анні, близьким і знайомим.

Ігнатія та каплицю – келію, де він провів останні роки свого життя і де він похований. Сьогодні це місце паломництва православних віруючих.

Наша подорож продовжилася до найсхіднішого села Новоселиці, ми перетнули 49-ту паралель за Улицьким Кривим. У селі 360ї ми зупинилися біля щитів, що інформують про світлове забруднення і макети метеорита Княгиня. Місце його падіння бачив і описав Жюль Верн.

Настав час відпочити за смачним обідом у пансіонаті «Кременець» у Новоселиці, більшість учасників екскурсії замовили автентичні татарчани (гречани) пироги.

Ніхто не хотів залишити край у Буковських горах, під Кременцем і Рябою Скалою, де можна прогулятися стежкою, що веде через Стужицький ліс і луки, повні рідкісних квітів, де легендарна Медова баба, Софія Маташовська з двома доньками розливала якісний мед, відомий при імператорському дворі, в Пардубицях і Кельні.

У нас ще залишався час для невеликої зупинки біля будинку «Дідуся Вечернічка» («Deduška Večernička») і мініатюри дерев'яної церкви Святого Архистратига Михаїла, оригінал якої знаходиться в музеї під відкритим небом в Гуменному.

Втомлені, але задоволені, ми вирушили в дорогу додому під спів акордеоністки Тані Чеканової, пообіцявши, що обов'язково відвідаємо цей чарівний край у Національному парку Полонини ще раз.

Висловлюємо подяку головному організатору поїздки Марцелі Гернатовій, нашому гіді Петрові Бегені, Мирославу Грицю, який забезпечив дозвіл на вхід до Старинського водосховища та всім тим, які познайомили нас з цим чарівним регіоном Словаччини.

Мілан КОРКОБЕЦЬ,
Пряшів.

Календар

4.10.1933 р. – помер педагог, художник, громадський діяч Михайло Дубай (30). Народився 4.9.1910 р. в Гачаві Кошицького округу.

5.10.1988 р. – помер словацький історик літератури, дослідник словацько-українських літературних зв'язків Ервін Лазар (35). Народився 6.11.1905 р.

8.10.1938 р. – помер український письменник Гнат Хоткевич (85). Народився 31.12.1877 р.

8.10.1918 р. – помер педагог, церковний діяч Йосиф Міжичко (105). Був священником в Торисках, Каміонці, Якуб'янах, Порубці біля Гуменного, Собоші, Окружній, згодом генеральним вікарієм Пряшівської єпархії. Народився 7.1.1847 р. в Окружній Пряшівського округу.

9.10.1913 р. – народився на Закарпатті правник, громадсько-культурний діяч Павло Нірода (110). Помер 23.5.1991 р.

9.10.1933 р. – народилася в Странях Старолубнянського округу колишня солістка ПУНА в Пряшеві Марія Ілящик (90).

11.10.1883 р. – народився український скульптор Михайло Бринський (140). Помер 10.1.1957 р. у Празі.

11.10.1938 р. – виникнення самостійної Закарпатської України (85).

14.10.1903 р. – народилася українська поетеса Марія Дуфанець (120). Померла 16.5.1980 р.

14.10.1913 р. – народився в Миклушівцях Пряшівського округу вчитель, культурно-освітній працівник Михайло Матис (110). Помер 14.11.1942 р.

14.10.1903 р. – народився в Руській Новій Весі Пряшівського округу педагог, громадсько-культурний діяч Андрій Няхай (120). Помер 30.8.1951 р.

14.10.1848 р. – народився в Миклушівцях Бардіївського округу громадсько-культурний діяч, соратник О. Павловича та І. Полівки Михайло Артим (175). Помер 26.7.1918 р.

16.10.1918 р. – народився український письменник Олександр Підсуха (105). Помер 21.10.1990 р.

16.10.1938 р. – народився в Руському Снінського округу культурно-освітній працівник, догоришній працівник КСУТ Михайло Гудак (85). Помер 18.10.2021 р. в Пряшеві.

17.10.1938 р. – народився в Габурі на Лабірщині педагог Андрій Мацко (85).

18.10.1833 р. – народився у Сачурові Воронівського округу священник, винахідник Августин Єнковський (190). 1873 р. сконструював жатко-снопов'язальну машину і підготував її до серійного випуску на заводі у м. Кострома (Росія), однак 1876 р. проєкт тасмо вивезено і реалізовано у США (Єнковський не мав коштів для патентування винаходу); 1896 р. – модель двигуна для пароплавів великої потужності (зберігається у Берлінському музеї патентів). Помер 22.1.1923 р. в Стеблівці на Закарпатті.

18.10.1928 р. – народився у Воронові н/Т педагог, культурно-освітній діяч Юлій Запотоцький (95). Помер 25.5.1969 р.

18.10.1888 р. – народився словацький письменник Мартин Разус (135). Помер 8.8.1937 р.

Можливості вивчення української мови в чеських школах

У Міністерстві освіти Чехії пояснили, що введення мови у програму залежить лише від школи та її можливостей

У чеських школах у розкладі з'явилася українська мова як друга іноземна. Такі уроки будуть в навчальних закладах, де набереться достатня кількість охочих, повідомляє proukrainu.blesek.cz.

Новий предмет вирішили запровадити у деяких чеських школах. Тепер українська мова включена до переліку іноземних, які вивчають діти. На рівні з англійською у Чехії також вивчають німецьку, іспанську,

18.10.1948 р. – народився в Кленовій Снінського округу культурно-освітній працівник, заступник голови РР СРУСР у Кошицях Юрій Магур (75).

20.10.1913 р. – народився в Нанкові на Закарпатті митрополит Празький і всієї Чехословаччини Дорофей (Дмитро Филип) (110). Помер 30.12.1999 р. в Празі.

20.10.1883 – народився український композитор, педагог і музичний критик Яків Степовий (140). Помер 4.11.1921 р.

20.10.1938 р. – народився громадсько-політичний діяч Йосиф Білас (85).

21.10.1853 р. – помер в Ужгороді художник Михайло Манкович (170). Розмалював церкви в Снакові, Біловежі, Фулянці, Няг'ові, намалював ікони для церкви в Радвані над Лабірцем. Наприкінці 2015 р. в дерев'яному храмі Архангела Михаїла в Іновці закінчили реставрацію новознайдених ікон М. Манковича. Народився 16.10.1785 р. в Блажові Сабінівського округу.

21.10.1933 р. – народився в Радвані над Лабірцем Меджилабського округу оперний співак Василь Грицак (90).

22.10.1913 р. – народився в Пацаньові на Закарпатті український скульптор, різьбяр, лауреат Шевченківської премії Василь Свіда (110). Помер 19.4.1989 р. в Ужгороді.

23.10.1953 р. – помер в Чирчі Старолубнянського округу громадський діяч, редактор газети «Русь» Костянтин Бескид (70). Народився 16.8.1898 р. в Лукові Бардіївського округу.

24.10.1973 р. – помер педагог, настоятель приходів в Остурні і Шариському Чорному Антон Адамкович (50). Народився 20.6.1890 р. в Матяшці Воронівського округу.

25.10.1913 р. – народився український письменник Олександр Гурейв (110). Помер 5.3.1999 р.

25.10.1993 р. – помер в Кошицях педагог, ветеринар, професор Вищої ветеринарної медицини в Кошицях Іван Росоха (30). Народився 17.9.1921 р. в Негривці на закарпатській Міжгірщині.

26.10.1888 р. – народився дослідник історії та культури Закарпаття Федір Арістов (135). Помер 5.11.1932 р.

28.10.1918 р. – народилася педагог, колишній хореограф і художній керівник Піддулянського українського народного ансамблю в Пряшеві Меланія Немцова (105). Померла 16.8.2006 р.

28.10.1918 р. – утворення Чехословацької республіки (105).

28.10.1933 р. – народився в Ужгороді український живописець Іван Шутев (90).

31.10.1963 р. – помер громадсько-культурний та церковний діяч, публіцист Теодор Ройкович (60). Народився 27.6.1877 р. в Дрениці Сабінівського округу.

31.10.1823 р. – народився польський краєзнавець, автор книги про історію Бардієва, друг О. Павловича Євген Янота (200). Помер 17.10.1878 р. у Львові.

В цьому році минає 100 років з часу заснування Монастиря св. Іова Почаївського в Ладомировій Свидницького округу.

Французьку або російську мову.

Яку мову включити до програми, вирішують окремо у кожному навчальному закладі. У Міністерстві освіти Чехії пояснили, що введення мови у програму залежить лише від школи та її можливостей. Якщо у навчальному закладі є вчитель, який може викладати українську мову та набирається група охочих, тоді предмет вводять до розкладу.

У Чехії залишаються понад 364 319 біженців із України. У школах країни навчаються понад 50 тисяч українських дітей.

Главам, 8.9.2023 р.

Сторінки минулого (88)

ВИШНІВ – VIŠŇOV (окр. Требишів)

Українську людність в Карпатах – русинів вважають автохтонами. Протягом сторіч окремими хвилями проходило дальше заселення краю, головним чином з Галичини. Тому не диво, що українська історія, діяльність окремих володарів в давнину дотикалася не лише замків Словаччини, таких як Списький чи Маковицький, але й окремих поселень. Це торкається і села Вишнів.

Так, наприклад, у 1924 році Ірени Кондратович в своїй «Історії Подкарпатської Русі для народу», між іншим, пише: «За старанем Бейлы IV зачали и галицьк Русины заселятися під Карпатами. Сталося то тым легше, бо Ростислав, сын черниговского князя Михаила, оженился з Анною, донькою короля Бейлы, и з нею достав замок Физер (Füzér Vára) в Земплинь из селами Вышньово и Оръхово (possessiones ruthenicales), не далеко от Лесны, де Русинѳв первый раз споминаеся в грамотах. Ростислав был соперником галицькому князю Данилу и з помощью тества свого из Угорщины хотѳв достати для себе галицький престол. Коли то ему не удалося, Бейла отдал Ростислава из Угорщины, поставив его за бана славонского и мачавского и свою молодшу доньку Констанцію дав за жену руському князю Льву, сынови Данила».

Із жителів Земплина, в тому числі з Вишньового, князь набрав дружину для походу в Галичину.

Фердинанд Уличний в історії заселення Земплина (Dejiny osídlenia Zemplínskej župy) (2001) пише: «V polovici 13. storočia patrili Višňov ako veno haličskému kniežatu Rastislavovi, zaťovi uhorského kráľa Bela IV. Po smrti kniežata pripadol opäť kráľovi a Štefan V. ho v roku 1270 ako majetkovú súčasť čičavanského panstva daroval šľachticovi Reinoldovi, zakladateľovi rodu z Rozhanoviec».

Один з старовинних будинків в історичному центрі Бардієва змінив свого власника. Приватний власник продав його компанії MANEVI SK. Ця компанія потрапила в поле зору Центру досліджень Яна Куцяка кілька років тому у зв'язку з купівлею словацької нерухомості для Угорщини.

Продаж будинку в історичному центрі міста, внесеному до списку ЮНЕСКО, здивував багатьох жителів міста. Місцеві жителі говорять про неспроможність і незацікавленість держави

у володінні будівлею в центрі унікальної площі.

«Перш за все, треба сказати, що це наша візитна картка. Тут треба сказати відкрито і дуже голосно, що держава має право першочергової купівлі пам'ятки національної культури, і, наскільки мені відомо, вона ним не користується», – сказав політолог Томаш Козяк для РТВС.

У Міністерстві культури СР стверджують, що кожного місяця держава отримує десятки пропозицій про купівлю пам'яток національної культури. Воно публікує їх на своєму сайті. Ціна будинку в Бардієві спочатку становила понад мільйон євро, але минулого року вона знизилася до 800 тисяч євро. Жодна державна установа не виявила інтересу.

«Держава купує національні куль-

турні пам'ятки лише у виняткових випадках, тому що не має для них цільового призначення. Вона поки що не створює фондів для викупу пам'яток у їхніх первісних власників або для утримання цих об'єктів», – йдеться у повідомленні Міністерства культури.

Місто не отримало пропозиції про купівлю

Місто Бардієв є власником 80% будинків на Рагушній площі (Radničné námestie). «Місто не отримувало пропозиції про купівлю цієї будівлі», – заявив пресекретар Бардієва Степан Гій.

Будинок №10 в центрі Бардієва багато років тому був банківським відділенням, а зараз призначення пропонується в оренду.

Як відомо, Угорщина вже закупила будинки не лише в центрі Кошиць та в інших містах, але і в декотрих центральних частинах словацьких сіл, що знаходяться поблизу словацько-угорського кордону.

3 преси.

NOVE ŽYTĽA

Yvadáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 73. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Náklad: 500 ks. Ročné predplatné 10,40 € Štvrťročné predplatné 2,60 € Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s. Stredisko predplatného tlačie. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: info@slvart-gtg.sk. Počítačová sadzba NITECH s.r.o., Prešov, Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

НОВЕ ЖИТТЯ

Видає Союз русинів-українців СР. Рік видання 73. Головний редактор Миколай Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Рукописи і фотографії повертаються на прохання автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.